

Joanna Kapias

"Wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym", Ilona Fajfer-Kruczek, Katowice 2015 : [recenzja]

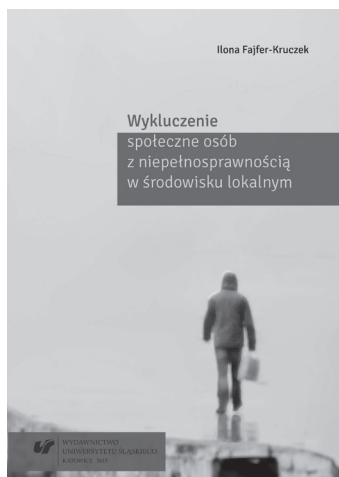
Problemy Edukacji, Rehabilitacji i Socjalizacji Osób Niepełnosprawnych 21/2,
119-121

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ilona Fajfer-Kruczek

Wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2015,
ISBN 978-83-8012-377-9

Wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym autorstwa Ilony Fajfer-Kruczek to książka, która stanowi interdyscyplinarne opracowanie wybranych wyników badań dysertacji doktorskiej przygotowanej pod kierunkiem prof. dra hab. Zenona Gajdzicy, obronionej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Obszarem prezentowanych badań jest powiat cieszyński (w ramach Śląska Cieszyńskiego), który pod względem kulturowym (jako obszar transgraniczny i wielowyznaniowy), historycznym i społecznym wyróżnia się na tle innych tego typu jednostek administracyjnych Polski.

Przedmiotem badań jest tytułowe wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym. Problematyka ta jest aktualna i złożona, a praca stanowi próbę jej usystematyzowania. Zjawisko wykluczenia społecznego zostało zbadane głównie metodami ilościowymi, ale też jakościowymi. Wykorzystanie obu strategii badawczych w mojej ocenie podnosi w znaczący sposób wartość opracowania i pozwala na zdiagnozowanie badanego zjawiska w praktyce. Ważne, że autorka nie zawężyła grupy badawczej tylko do osób z niepełnosprawnością, ale przeanalizowała ich sytuację także z punktu widzenia specjalistów, którzy zawodowo zajmują się rehabilitacją, kształceniem i wychowaniem, pomocą, wsparciem, pracą socjalną, asystenturą, doradztwem zawodowym, orzekaniem, terapią oraz diagnozowaniem osób niepełnospraw-

nych. Posłużyła się m.in. danymi zebranymi na podstawie faktograficznych wywiadów z kierownikami Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS). W każdej miejscowości z obszaru administracyjnego, jakim jest powiat cieszyński, sprawdziła, jakie grupy są tam wykluczone i/lub zagrożone wykluczeniem społecznym oraz w jaki sposób to wykluczenie się przejawia. Ważnym aspektem publikacji jest szerokie interdyscyplinarne odniesienie do podstaw teoretycznych zarówno w ujęciu specyfiki i modeli niepełnosprawności, jak i samych zawłości badania wykluczenia społecznego, a także kategorii kapitału społecznego badanego obszaru.

Dla praktyków zajmujących się szeroko rozumianym wsparciem osób z niepełnosprawnością książka jest skarbnicą wiedzy na temat wykluczenia społecznego tej grupy oraz na temat środowiska lokalnego, w którym te osoby funkcjonują. Zaprezentowane badania dotyczą wprawdzie tylko jednego obszaru administracyjnego, ale, jak dowodzi autorka, stanowi on spójny system interakcji społecznych i sieci instytucjonalnych. Moim zdaniem wiedza z tego zakresu zazwyczaj jest wycinkowa ze względu na brak opracowań. Godnym uwagi elementem publikacji jest usystematyzowane zestawienie danych dotyczących struktury organizacji pozarządowych według gmin, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które działają na rzecz osób niepełnosprawnych. Opisane zostały również programy i działania przeciw wykluczeniu społecznemu badanej grupy na terenie gmin powiatu cieszyńskiego. Z badań wynika, że zainteresowanie takimi programami jest niewielkie, zwłaszcza że są one ograniczone wskaźnikami projektowymi. Może to wynikać w fakt, iż 31,6% badanych należy do organizacji pozarządowych i często sami są oni organizatorami takich działań. Optyризmem napawa fakt, iż 66% badanych dobrze ocenia działania organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie cieszyńskim, a 8% – bardzo dobrze. Tylko 5% badanych oceniło je źle. Istotnym elementem tej pracy, w mojej opinii, jest przedstawienie subiektywnej oceny dostępu do dóbr, usług i udziału w życiu społecznym według osób niepełnosprawnych. Na podstawie zebranych danych określono stopnie wyizolowania poszczególnych grup osób niepełnosprawnych. Okazuje się, że najwyższy stopień wyizolowania dotyczy osób z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami psychicznymi. Autorka analizuje również rynek pracy w powiecie cieszyńskim, podając dane statystyczne z Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie na temat bezrobocia.

Publikacja zawiera biografie badanych osób z niepełnosprawnością w kontekście fenomenów wykluczania, które wyodrębnia. Relacje osób niepełnosprawnych ukazują osobisty wymiar wykluczenia społecznego i w moim odczuciu dobrze uzupełniają analizowane dane statystyczne. Autorka na podstawie przeprowadzonych badań proponuje spójną koncepcję przeciwdziałania ekskluzji społecznej osób w odniesieniu do wybranego terenu badań.

Wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym to, w mojej opinii, książka godna polecenia, ponieważ zawiera istotne informacje zarówno dla osób zajmujących się zawodowo problematyką niepełnosprawności, jak i dla wszystkich zainteresowanych tym obszarem. Oczywiście nie wyczerpuje tematu wykluczenia, lokując obszar badawczy raczej w kontekście kapitału społecznego, ale takiego właśnie ujęcia brakowało na rynku wydawniczym.

Joanna Kapias